

Ympäristöministeriö
PL 35
00023 VALTIONEUVOSTO

Kirje YM016:04/2007:Lausuntopyyntöne 16.12.2010

LAUSUNTO UHANALAISTEN LUONTOTYYPPIEN (LuTU) TOIMINTASUUNNITELMA- EHDOTUKSESTA

Yleistä

Pohjois-Pohjanmaan metsäkeskus katsoo, että LuTU –toimintasuunnitelmatyöryhmä on laatinut esityksensä uhanalaisten luontotyyppien tilan parantamiseksi hyvin ja perusteellisesti luontotyyppien säilymisen kannalta. Toimintasuunnitelman päätavoitteen luontotyyppien uhanalaistumisen pysähtyminen vuoteen 2020 mennessä ja uhanalaisten luontotyyppien tilan parantaminen tehokkaiden toimenpiteiden ansiosta on hyvin haasteellinen joidenkin luontotyyppien osalta.

Seuraavassa joitakin toimintasuunnitelmaehdotuksesta nousseita näkökohtia:

1. Metsätaloudelle suojelusta aiheutuvat rajoitukset korvattava

Toimintasuunnitelman toteuttaminen aiheuttanee ongelmia ja taloudellisia menetyksiä puuntuotannon ja hakkuiden rajoituksina metsänomistajille. Tämä ilmenee mm. kohdassa ***"Ekosysteemipalvelujen hyödyntämisessä (esim. puuntuotanto) on keskeistä mitoittaa ja kohdentaa toimenpiteet siten, että muut ekosysteemi-palvelut ja luonnonjärjestelmien toimintakyky eivät vaarannu"*** (sivulla 4). Suojelualueiden ulkopuolisilla alueilla metsänomistajilla ja toimijoilla on jo nyt ollut ongelmia ojituksien toteuttamisen kanssa. Valtiovallan olisi syytä maksaa metsänomistajille korvauksia, jos esimerkiksi luontotyyppisuoja/suojelualue estää alueen hyödyntämisen.

Pääperiaatteena kunnostusojituksissa suojelualueiden lähiseuduilla tulisi olla se, että suojelualueiden ulkopuolella saa tehdä kunnostusojituksia muutaman kymmen metrin päässä suojelurajasta.

Sivulla 9 mainitaan virheellisesti, että mm. kunnostusojituksen suunnittelu on avainasemassa, kun ohjataan maankäyttöä pois ojittamattomilta soilta. Kunnostusojitusta tehdään vain jo ojitetuille soille ei ojittamattomille. Uudisojitukset ovat suon ensikertaista ojitusta ja ne ovat loppuneet jo noin 15 vuotta sitten ainakin metsähallituksen, metsäkeskusten ja muiden sertifiointiin sitoutuneiden toimijoiden toista.

2. Toimenpiteet tulisi priorisoida ja kustannukset arvioida

Uhanalaisten luontotyyppien tilan parantamiseksi toimintasuunnitelmassa on esitetty 50 toimenpidettä. Toimenpiteet tulisi selkeästi priorisoida, sillä valtion heikko ta-

metsäkeskus

pohjois-pohjanmaa

lous ja poliittinen tahto ei liene mahdollista kaikkien toimenpiteiden toteuttamista ainakaan lyhyellä tähtäimellä. Lisäksi kullekin toimenpiteelle on tehtävä kustannuslaskelma.

Työryhmä olikin esittänyt, että metsäluonnon monimuotoisuuden ylläpitoa voidaan tehostaa kohdentamalla suojelutoimenpiteet uhanalaisimpiin luontotyyppihin ja luonnonhoitotoimet monimuotoisuuden kannalta kriittisimpiin rakennepiirteisiin, mikä on erittäin kannatettava esitys.

3. Kustannustehokkuutta METSO-ohjelman toteuttamiseen - priorisointia

Myös METSO-ohjelman toteuttamisesta KEMERA-varoilla tulisi tehdä luontotyyppien suojelun/hoidon kustannustehokkuutta lisäävä selkeä priorisointi: mitä luontotyyppijä ja METSO:n suojeluluokkia sekä minkälaisia luonnonhoitohankkeita voidaan tehdä, koska varat eivät riitä kaikkeen. METSO-ohjelmalla voidaan merkittävästi toteuttaa uhanalaisten luontotyyppien suojelua, jos halutaan! Ei liene järkevää maksaa METSO-korvauksia III-luokan kohteista, koska kaikissa maakunnissa KEMERAN ympäristötukikorvaukset eivät tahdo riittää edes metsälain 10 §:n kohteiden korvauksiin.

4. Metsälainsäädännön täsmentäminen 10 §:n osalta lain tulkinnan yhtenäistämiseksi tärkeää

Metsäkeskus pitää hyvänä esitystä täsmentää metsälainsäädäntöä metsälain 10 §:n erityisen tärkeiden elinympäristöjen rajaamisesta ja tarvittavista ominaispiirteistä kohteiden tunnistamisen helpottamiseksi ja yhtenäistämiseksi valtakunnassa (s. 21).

5. Ei uusia suojelukohteita metsä-/luonnonsuojelulakiin METSO-kaudella

Toimintasuunnitelmassa esitetään mahdollisuuksia monipuolistaa metsä- ja luonnonsuojelulakiin sisältyvien erityisen tärkeiden elinympäristöjen valikoimaa (s. 21). Kannattaa miettiä tarkkaan onko METSO-ohjelmakaudella viisasta tehdä tätä lainsäädännön uudistusta. Uusista uhanalaisista luontotyypeistä osa onkin jo vapaaehtoisessa METSO-ohjelmassa. Uudistus veisi uskottavuutta kentällä toimivilta METSO-ohjelmaa toteuttavilta henkilöiltä, sillä METSOssa metsänomistajille on korostettu vapaaehtoisuutta. Nyt METSO-ohjelman toteuttamisessa on erittäin hieno asia ja ohjelman peruspilari vapaaehtoisuus. Ei olisi hyvä juttu, jos vapaaehtoisen ympäristötukisopimuksen tehneelle metsänomistajalle sanottaisiin muutama vuosi sopimuksen teon jälkeen, että tästä lähtien suojelu onkin sitten pakollista metsälain/luonnonsuojelulain muuttumisen takia.

Katsotaan ensin mitä saadaan METSO-ohjelmassa aikaiseksi ja sitten vasta mietitään mahdollisia jatkotoimia.

6. Ennallistamismahdollisuudet tutkitaan hankkeissa ei kunnostusojituksessa

Toimintasuunnitelmassa esitetään, että kunnostusojitusten suunnittelun yhteydessä tulisi tarkastella myös ennallistamistarpeet ja mahdollisuudet, esim. pienvesien osal-

metsäkeskus

pohjois-pohjanmaa

ta (s. 46). Tämä esitys ei liene realistinen, koska eri toimijat tekevät kunnostusojituksia bisneksenä eikä valtionavulla. Kyllä ennallistamismahdollisuudet on selvitetävää erillisenä hanketyönä valtion varoilla.

7. Mistä varat pienvesien ennallistamisohjelmaan

Toimintasuunnitelmassa esitetty pienvesien ennallistamisohjelma ja sen toteuttaminen tulisi olemaan tosi kallis esimerkiksi Pohjois-Pohjanmaalla. Jos tällainen ohjelma tehdään, tulisi olla varoja myös sen toteuttamiseen. Tulisi myös miettiä etukäteen missä järjestyksessä ja millä varoilla parannetaan pienvesien ja luontotyyppien tilaa sekä suojellaan niitä. Varat ei riittäne kaikkeen, tarvitaan priorisointia.

8. Soiden turhan ennallistamisen sijaan jätetään suo ennallistumaan

Metsäkeskusta ihmetyttää toimintasuunnitelmassa esitetty kova into aina ennallistaa soita, jos ne ovat lähellä suojelualueita tai ne ovat olleet ns. liian karujen soiden hukkojituksia (mm. s. 48). Paljon järkevämpää sekä taloudellisesti edullisempää että vesiensuojelun kannalta parempi olisi jättää ojat ennallistumaan. Kyllä aika hoitaa ojien tukkeutumisen, jos ojaa ei kunnosteta! Onhan tutkimuksinkin osoitettu pahoja haitallisia vesistövaikutuksia soiden ennallistamisista. Ojien kallis aktiivinen tukkiminen tulisi jättää vain tosi uhanalaisille suotyypeille ja lajien elinympäristöihin.

9. Luonnonhoidon KEMERA-tuet tarkoitettu ensisijaisesti metsälain 10 §:n kohteisiin eikä luonnonhoitohankkeisiin (MMM:n päätös)

Toimintasuunnitelmassa sivulla 51 todetaan, että *"Monimuotoisuuden turvaamiseen tarkoitettuja KEMERA-tukia tulisi entistä enemmän suunnata luonnonhoidosta hyötyvien uhanalaisten luontotyyppien hoitamiseen"*. Metsäkeskus ei voi kaikilta osin kannattaa tätä ajatusta. Esitetty ajatus pätee siltä osin, että näin tulisi luonnonhoitohankkeiden työt priorisoida.

MMM:n päätös metsätalouden ympäristötuesta (11.2.2000/144) määrittelee ympäristötuen kohdentamisesta seuraavaa: *"Ympäristötuki tulee ensisijaisesti kohdistaa metsälain 10 §:ssä tarkoitettujen erityisen tärkeiden elinympäristöjen ominaispiirteiden säilyttämiseen. Käytettävissä olevien määrärahojen puitteissa metsäkeskus voi myöntää ympäristötukea myös muihin kuin 1 momentissa tarkoitettuihin kohteisiin."*

Metsäkeskuksen mukaan MMM:n päätös sisältää oikeudenmukaisen priorisoinnin, jota tarvitaan koska varat eivät näytä riittävän kaikkeen. Koska yhteiskunta on asettanut metsälaissa rajoituksia metsänhakuille, on oikein, että rajoituksista korvataan metsänomistajalle. Ja vasta tämän jälkeen metsäkeskus voi maksaa vapaaehtoisista suojelukohteista korvauksia ja rahoittaa luonnonhoitohankkeita. Tämä MMM:n päätös on aiheuttanut esim. Pohjois-Pohjanmaalla sen, että ja sellaisiin METSO-kohteisiin, jotka eivät ole metsälain 10§:n kohteita ja luonnonhoitohankkeisiin ei ole juuri jäänyt luonnonhoitomomentin varoja. Pohjois-Pohjanmaan erikoiseen ympäristötuen rahoitustilanteeseen on johtanut se, että laajan maakunnan

metsäkeskus
pohjois-pohjanmaa

yksityismetsissä on noin 48 % (yli 44 000 ha) valtakunnan yksityismetsien 10 §:n kohteista. Ympäristötukea on maksettu vasta noin 22 200 ha.

10. Toimintasuunnitelman vaikutuksista puuttuu haitalliset vaikutukset

Toimintasuunnitelmaehdotuksessa oli arvioitu liiankin kattavasti positiivisia ja mahdollisia positiivisia vaikutuksia.

Ohjelman toteutumisella olisi myös huonoja vaikutuksia. Laaja soiden ennallistaminen lisää haitallisia vesistövaikutuksia, jonka arvio puuttuu. Ohjelmasta puuttuu myös ohjelman toteuttamisen vaikutus puun tuotantoon ja hakkuumahdollisuuksiin. Ohjelma on hyvin laaja ja sen toteuttamisen kustannukset ovat suuret – ohjelmasta puuttuu yksilöity arvio kustannuksista. Lisäksi 5 miljoonan euron arvioitu kustannus lueteltujen tehtävien toteuttamisesta (s. 72) vuoden 2020 loppuun ei tunnu uskottavalta arviolta. Ja mitä ovat ohjelman toteuttamisen muut kustannukset.

11. Metsäkeskuksen ohjelman toteuttamismahdollisuudet

Pohjois-Pohjanmaan metsäkeskuksella on melko hyvät mahdollisuudet osallistua LuTU-ohjelman toteuttamiseen. Tähän mennessä siihen onkin jo osallistuttu mm. METSO-ohjelman kautta pääasiassa ympäristötukikohteiden sopimuksia tehden (yht. 22 000 ha), joista merkittävä osa on uhanalaisia suo- ja metsätyyppisiä maankohoamisrannikon sukkessiosarjoista Kuusamon lettoihin.

Metsäkeskuksella on myös erikoisosaamista luontotyyppittelyyn: 1 ympäristöasiantuntija (mh ja myös ”puolibiologi”), 1 luontokartoittaja, 3 luontoneuvojaa ja noin 20 mete-METSO-osaajaa. Mielenkiinnolla odotamme myös uusia mahdollisuuksia toteuttaa METSO-ohjelmaa sekä varojen riittävyttä ympäristötukiin ja lisääntyvään luonnonhoitotyöhön sekä mahdolliseen työryhmätyöskentelyyn.

Erittäin merkittävänä asiana METSO-ohjelman toteuttamisen onnistumiselle vapaaehtoisuuden pohjalta metsäkeskus näkee työrauhan säilymisen METSO-ohjelmakauden aikana. Tämä tarkoittaa sitä, että pidättäydyttäisiin uusien luontokohteiden lisäämisestä metsä- ja luonnonsuojelulakiin ennen METSO-ohjelmakauden päättymistä.

Niilo Piisilä
Johtaja

Irmeli Ruokanen
Ympäristöasiantuntija